

A glej ga, zlomka! Trak res nekaj časa poskakuje v zaželeno smer, nakar se začne sprehajati okoli palice. Kaj, hudiča, pa je to? Kolega je tiho. Le oči vprašujoče pogledujejo zdaj trak, zdaj mene, nato pa se zazrejo nekam v daljavo. Vem, kaj ga teži: toliko ur naporne hoje s težkim nahrbtnikom, preoblačenja, mokrota v čevljih, zdaj pa veliko razočaranja od velikega pričakovanja.

»Jaz grem,« mu rečem. Vem, da ne bo lahko. Moj »twist« je že nared za pot v dolino. Po vpetju vponke si skušam urediti misli. Vem, da bo šlo. Mora! Še nekaj trenutkov čakam trak, da se obrne v pravo smer...

JEZDENJE PO HUDOURNIŠKI REKI

Rahel poteg - in kupola je že nad mano. Zaradi rezerve hitrosti jo spustim malce naprej, pospešim tek in nato močneje zavrem. Gre. Komaj se udobno namestim v sedež, me padalo opozori nase. Močan severovzhodnik se kot besen pes zaleti vame. S težavo pariram, saj si sledijo dviganja in padanja, krajne celice pa so več prazne kot polne. Vse to spremlja stalno hreščanje. Nič kaj prijetno. Čim prej nižje, stran od severa! Pogled nazaj: ojej, še vedno sem skoraj v višini starta!

Počasi se obrnem v veter in tako nekaj časa letim v tej smeri. Toda to ni letenje, ampak se mi zdi, da jezdim po hudourniški reki. Nikoli več! Vseeno opazim, kako lepa je narava: vsa paleta barv pod temno modrim nebom se mi razkazuje. Ob teh pogledih kar pozabim, kje sem.

Rahlo potegnem desno komando in se usmerim z vetrom v hrbet nazaj nad mesto. Padalo drhti in se stresa. Prava leteča harmonika. Manjkajo samo zvoki Slakove polke.

Zavoja še nisem izpeljal do konca, ko se zgodi. Močan sunek vetra zadene levo stran, ki v trenutku ob čudnem puku pade predme. Vsa teža je na desni gurti. Čeprav zategnem desno komando, hoče padalo v levo. Ob močnejšem zategovanju začnem z levo »pumpati«. Uspeh pa je komaj opazen. Kaj zdaj? Desno kratak čas za nekaj centimetrov popustim, nakar jo z vso močjo porinem navzdol ob hkratnem »pumpanju« levo. Pomaga. Celice se polnijo. Še rahel nihaj naprej in spet letim. Kot da se ni nič zgodilo.

Opazil sem pa tudi, da severovzhodnika ni več. Samo običajni zahodnik, ki se le rahlo vrtinci. Zelo mi pomaga sosedov dimnik, ki je prava zaušnica gibanju zelenih. Tokrat mu hvala.

Višino zbijam z nekaj zaporednimi osmicami - in na tleh sem. Čakam še Marka. Oddahnem se, ko ga zagledam. Kljub temu, da je že nad dolino, je še precej visoko. Počasi se približuje. Zrine se iz sedeža in naslednji trenutek je že na tleh. Ko pridem bližje, vidim, da zmajuje z glavo. »Kako je bilo?« ga vprašam. Tiho. Sne-ma čelado. Vidim, da je ves poten. Nič čudnega. Tudi jaz sem bil.

S težavo pospraviva padali in se posloviva. Prejšnji nikoli več sem prekrstil v »še«, samo ne v takih pogojih.

Lep dan je bil, a ne za letenje.

LETO DNI OD ZIMSKE ZAGREBŠKE HIMALAJSKE ODPRAVE

DIVJA ANAPURNA I SE NI DALA

ALENKA JAMNIK

Od 7. novembra 1990 do 2. januarja 1991 je bila na poti zagrebška himalajska odprava »Annapurna I Winter Expedition 1990« pod vodstvom **Darka Berljaka** iz Zagreba. Člani odprave so bili iz Slovenije **Slavko Svetičič**, **Aco Pepevnik**, **Dani Tič**, **Milan Romih**, **Damjan Vidmar**, **Marjan Frešer** in **Alenka Jamnik**, iz Hrvaške **Darko Berljak**, **Mario Bago**, **Branko Šeparovič**, **Nino Kurtalj**, **Davor Butkovič**, iz ZDA pa **Alfred Rendall**. Finančna sredstva, potrebna za odpravo, smo si člani preskrbeli sami.

Katmandu je ekspedicija zapustila 15. novembra in zaradi zemeljskega plazua, ki je zasipaval cesto, prišla šele naslednji dan v Pokaro. Po treh dneh hoje je odprava prispela do zadnje vasi Lete. Tovorne osle so zamenjali nosači, saj je pot do baze med najbolj zahtevnimi in

zapletenimi pristopi v nepalski Himalaji. Po štirih dneh hoje po brezpotjih brez vsakega naselja je bil 25. novembra postavljen bazni tabor na višini 4350 metrov.

Na aklimatizacijski turi je prva skupina postavila tabor ABC nad ledenikom na višini 5100 metrov in naslednji dan po napornem gaženju še T1 na višini 5850 metrov (večina odprav je imela na tej višini že T3 ali T4). Druga skupina je odšla na goro dan kasneje in nadaljevala opremljanje Nizozemskega raza z vrvmi. Ne da bi se zavedali, je bila tedaj dosežena najvišja točka nekaj nad 6300 metrov. 3. decembra je prva skupina v alpskem slogu pričela vzpon proti vrhu. Nad T1 je bilo 4. decembra zaradi podora seraka prekinjeno vsakršno nadaljevanje.

Ko so 9. decembra prispeli nosači, je odprava krenila iz baze. Vreme se je začelo kvariti in ponoči je zapadlo skoraj meter snega. Člani

Slavko Svetičič in Fred Rendall lanskega januarja v šotoru baznega tabora pod Anapurno I; manj kot leto dni pozneje se je Slavko vrnil in poravnal dolg

odprave so nosačem razdelili svojo opremo, obutev in obleko in v snežnem metežu nadaljevali pot. Na nekaterih mestih je bilo treba stezo čistiti z lopatami in cepini, da so lahko nosači nadaljevali pot. 12. decembra zvečer so končno vsi prispeli v Lete, 16. decembra pa v Katmandu. Vprašanje je, koliko časa bi trajal povratek, če bi sneg prej zapadel in se nosači ne bi mogli prebiti do baznega tabora.

Pot na Anapurno I bi lahko v grobem razdelili na tri dele: spodnji ledenik, osrednji najtežji del in zgornje ledeno pobočje. Najtežji del je nad T1 - Nizozemski raz, ki se konča približno na višini 6400 metrov. Večina smrtnih žrtev je bila do te višine. Od tam naprej ni večjih težav, če ne upoštevamo ledeno Anapurnino teme, kjer gospodarijo močni vetrovi.

Na vrh Anapurne I so do sedaj preplezane tri smeri po severni strani, in sicer Francoska smer iz leta 1950, ki jo odprave le redko plezajo, ker je izredno nevarna, Nizozemska smer iz leta 1977, ki je največkrat ponavljana, in smer po severovzhodnem grebenu, ki jo je splezal **Loretan**. V severozahodni steni (ali kot ji krajše pravimo zahodni steni) je bila preplezana Messnerjeva smer leta 1985. Dvakrat so poskušali Francozi, pa Švicarji in Japonci.

JUTRO

Prebujajoče se jutro. Vsa zadihana stojim ob ograji, po kateri se podijo opice. Rahle prosojne meglice leže nad mestom.

»V Katmanduju sem!« pomislim. Kar verjeti ne morem. Preden je vzhlo sonce, fotografiram še prvi krajec lune nad stupo z Budovimi očmi.

Mar sanjam? Bobnanje ob prvi molitvi k Budi

me opozarja, da vendarle stojim na opičjem templju. Ponoči od razburjenja nisem zatisnila očesa, tako da sem že pred šesto uro v polmrazu tekla po praznih, ozkih ulicah, kjer so si zgodnje Nepalke že pripravljale zajtrk. V olju se je cvrlo testo.

Sonce bo vsak hip vzhlo. Okoli mene donijo glasovi mrmranja in vmes udarci gonga. V templju že veliko ljudi v ranem jutru moli. Narava se prebujajo. Sončni žarki vse okoli mene barvajo s čarobno svetlobo. Opica je sedla na kamnit kip leva in opazuje svet. Kipci levov, Budove oči, kupola, vse se iskri kot samo zlato. Ljudje okoli mene vrtijo molilne mlinčke in govorijo v svojem jeziku.

V daljavi se zablesti gorski venec Langtanga. Himalaja! Zavedam se, da živim, gledam, občutim. V sebi čutim nekaj mogočnega. Še sama stopim k molilnim mlinčkom in jih zavrtim.

ZEMELJSKI PLAZ

Neznosna vročina. Skozi zaprašena avtobusna okna zaspano opazujem subtropsko pokrajino. Nenadoma obstanemo. Nepregledna kolona vozil pred našim avtobusom deli z nami usodo čakanja, ki se vleče iz ure v uro. Nismo vajeni tako potrpežljivo prenašati nepredvidene dogodke kot Šerpe, ki nas spremljajo. Sedijo pred avtobusom in kartajo, kot da se ni nič zgodilo.

Čas čakanja izkoristim za raziskovanje bližnje okolice. Naletim na starejšega moža, ki na glinenih tleh s prekrizanimi nogami sedi pred svojo kočjo iz blata in šiva na šivalni stroj. Lahko bi me rešil iz nerodnega položaja: nove pisane bombažne hlače so mi počile po šivu.

Brez besed mi poda Cunjico in pokaže na vhod v domovanje, kjer se v majhni izbici preoblečeni. Zavita sedem k njemu in opazujem spretne prste pri delu. Kako mirno in tiho ga opravlja!

Zraven se igrajo otroci, ki me zvedavo opazujejo. Idila. Ko mi zašije hlače, nadaljuje svoje delo.

Od tod grem na sprehod med riževimi polji; končno imam dovolj časa za opazovanje kamnin, rastlin, pokrajine, domačinov, za premišljevanje. Ob suhi strugi se vzpnem v breg, kjer najdem zanimivo rdečo žuželko. Spravim jo v stekleničko z alkoholom, kajti redke primere nameravam podariti za entomološko zbirko Prirodoslovnega muzeja Slovenije.

Proti večeru zvemo, da je zemeljski plaz zasul cesto. In kaj sedaj? To pomeni še dan manj za vzpon. V trdi temi nosimo svoje nahrbtnike čez zasuto cesto, kjer se po strmih pobočju še vedno kotalijo posamični kamenčki, v najbližnjo vasico.

PREČENJE POBOČIJ NILGIRIJA

Že dva dni prečimo strma travnata pobočja Nilgirija. Spuščamo se in se zopet vzpenjamo. Zadnja vasica je že globoko pod nami in ne vidimo je več. Prispemo na manjše sedlo, kjer je dovolj ravnega prostora za šotore, ni pa ne vode ne suhega vejevja za ogenj. Kuharski pomočniki se plazijo po prepadnih vesinah in preskrbijo vse potrebno, čeprav so zato morali daleč navzdol. Prvič začutim bolečine v glavi. Nič čudnega, saj smo na višini 4500 metrov. Vreme nam malo nagaja, megle se podijo in prši. Hitimo sestavljati šotorske palice in postavljati šotor. Kuharji že pripravljajo »dalbhat« - riž z lečo, ki je tipična jed za te kraje.

Večeri se. Naenkrat potegne veter in megle se

Snežni odlom nad baznim taborom

razkadijo. V poslednjih škrlatnih barvah se v meglenem morju prikaže vrh gore. Anapurna I. Z 8091 metri je najvišja med Anapurnami. Prvič se zazremo vanjo. Brez besed strmimo, zatopljeni v svoje misli srkamo trenutke, ki nam jih pričara narava. Meglice se še malo razkadijo in pokaže se tudi Fang, vrh levo od Anapurne I. Celo Nilgiri nad nami zažari v poslednjih žarkih.

Po skromnem obroku campe - nekakšnih žganecv - se nosači zgnetejo v velik kupolast šotor. Brez besed so ves dan nosili transportne vreče, težke celo do 60 kilogramov, in dva para smučī.

Predrami me vesel glas kuharja, ki nam vošči dobro jutro v slovenščini ter nam, zavitim v spalne vreče, ponuja vroč čaj. Kako dobro se nam godi! V prekrasnem jutru je pred nami dvatisočmetrski spust v dolino Miristi Khole in nato še en dan vzpona po dolini, do ledenika, kjer bo stala naša baza približno na višini 4350 metrov.

AKLIMATIZACIJA

Ledeno mrzla noč v šotorčku za dve osebi na višini 5850 metrov v taboru I. Z Američanom Fredom sva se komaj privlekla do sem in sedaj naju muči ta glavobol in nespečnost. Odmotam se iz tople spalne vreče zaradi nujnosti, ki se ji ne morem izogniti. Ne zdržim več. Skobacam se do izhoda. Zunaj me razveseli prelep pogled na svetlo srebrno pokrajino, kjer se lesketajo kristalčki snega in ledu. Luna osvetljuje vrh Anapurne. Mesec bo kmalu poln in na nebu migeta nešteto zvezd. Kako lepo je zunaj, samo na strupen mrz ne smem pomisliti. Kar škoda se je mučiti zaspati v temi najinega šotora. Snežena pokrajina, večni led in moje lastno dihanje, ki moti veličastno tišino. Druga noč na gori. V daljavi na ledeniku med dvema zevajočima razpokama stoji velik kupolast šotor tabora ABC - le drobcena pikica sredi prostrane beline.

Jutro. Vreme je idealno, brez oblaka, le precej vetrovno in mrzlo je. Plezamo. Priti želimo čim višje in se nato takoj vrniti v bazni tabor. Na ta način se prilagajamo višinskim razmeram. Po nekaj dneh počitka naj bi poskusili zares.

TRENTUTKI ODLOČITVE

Kakšen dan! 4. december 1990. Vse najnujnejše je v nahrbtniku, ki bo s Slavcem poromal pod Zahodno steno. Vreme je sončno, brez oblaka, le na vrhu piha. Morda je celo prevroče za zimski čas.

V teh dneh pogosto počī in čez steno pade snežni odlom, ki se razleti v nešteto ledenih kosov in podobno kot prsni plaz zdrvi v dolino. V zimskem času je nočna temperatura bistveno nižja kot poleti, dnevna pa je približno kon-

stantna vse leto. Ker v tem obdobju ni veliko padavin, nastanejo zaradi nihanja v temperaturi razpoke. Ne veže jih novo zapadli sneg kot v drugem delu leta, ko je več padavin. Tako se zgodi, da se ledena gmota enostavno odlomi, ne da bi to lahko prej predvideli.

Ob 10. uri imamo zvezo s fanti, ki so v taboru I na severni strani. Darko se že pripravlja na pogovor. Vsi pridemo bližje, da zvezo novice. Včeraj je odšla prva skupina, da se povzpne na alpski način po Nizozemski smeri na Anapurno I. Razmerje med srečneži, ki so stali na vrhu, in žrtvami je 1:1. Seraki, plazovi, ledeniške razpoke... Včeraj je Dani za las ušel pred ledeno gmoto, ki se je nenadoma zrušila na nevarnem odseku pod taborom I.

Končno! Zveza je vzpostavljena. Kaj se dogaja na hribu? Razburjeni glasovi. Hrumenje. Komaj prepoznamo Acov glas.

»Podrlo se je!«

Le kaj se je podrlo, se v mislih sprašujemo.

Spet hrumenje.

»Ravnokar je šel 50 metrov mimo šotora plaz in na Nizozemskem razu, kjer sta Dani in Marjan opremljala smer z vrvmi, se je nad njima podrli serak. Najprej na eni in nato še na drugi strani. Če bi zjutraj le 10 minut prej odšla, bi bila ravno tam. Nad nami je sedaj 100 metrov previsnega ledu. Kaj naj storimo? Tu čez se ne da več.«

Kakšni trenutki!

»Fantje, premislite, kaj boste naredili in slišimo se čez pet minut!« svetuje glas vodje.

V bazi nemi obsedimo. Kaj sedaj? Po Francoski smeri grozijo plazovi, vrvi za pritrditev imamo komaj dovolj za Nizozemski raz. Samo še 200 metrov vrvi bi bilo potrebno napeti in bi dosegli zgornji ledenik, ki sta ga Milan in Šep želela presmučati. Ali obstaja še kakšna druga možnost? Časa nimamo ravno veliko. Slave bliskovito razmišlja in prvi reče, da ne bo vstopil v Zahodno steno. Sedaj ne! Ni mu lahko. Še nikoli ni bil tako dobro pripravljen. Centralni del predstavlja enega od ključnih problemov v Himalaji. Kako si je želel preplezati to steno v prvenstvenem šolo vzponu! Še nobenemu na svetu to ni uspelo.

»Tabor I kliče bazo! Halo, baza, javi se!« se spet zasliši znan glas. »Tudi s šerpama **Kikanijem** in **Ang Ciringom** smo se posvetovali. Francoska smer je izredno nevarna. Po njej se ves čas prožijo plazovi. Stop.«

»Govori baza. Sami se odločite! Osebo raje vidim, da se vsi vrnemo z neuspele odprave, kot da pustimo kakšno ime na tisti skali. Če je nemogoče, je pač tako!« reče Darko.

»Kaj bo pa Slave sedaj naredil?« skrbi Aca in druge.

Vsak od nas si je želel, da bi vsaj njemu, ki je bil najbolj pripravljen, uspelo. Sestopiti je name-

Prečenje pobočij Nilgirija

Foto: Alenka Jamnik

raval po severni strani. Pripravljeni bi bili storiti vse, da bi mu omogočili lažji povratek.

»Odločil se je, da ne bo vstopil v Zahodno steno!« jim pove Darko. »Vaša stvar je, da se odločite, kaj boste storili. Zavedajte se, da je bolje biti pameten in preudaren ter se še kdaj vrniti. Stop.«

Težki so trenutki odločitve. Toliko je v to odpravo vsak vložil svojih sanj, toliko mesecev treninga, opreme...

V taboru I se Aco zagleda v sliko sinka, ki ga čaka doma. Za srečo jo je vzel s seboj.

»Halo, baza! Odločili smo se, da sestopimo! Stop,« zaslišimo glas. Ni lahko to izreči, vendar se mi zdi, da si vsi skupaj malo oddahnemo. Spet počni in čez steno prihrumi plaz. Danes jih ne štejemo več. Da bi le vsi srečno prišli v bazo!

Zvečeri se, ko se drug za drugim izmučeni vračajo. Ne najdemo pravih besed, le objemamo se. Samo da so vsi živi! Morda so pomagale molitve ob posvetitvi tabora. Ali pa morda riž v žepu in drobne maskote, ki so jih spremljale za srečo. Kdo ve?

Zvečer se nas vseh trinajst zbere v šotoru. Konec je odprave. Realnih možnosti za kaj drugega nimamo. V mislih mi odzvanjajo Darkove besede: »Ne razmišljajte, kaj bodo drugi govorili o vas. Vi sami veste, kako je bilo. Niste obrnili zato, ker tega ne bi bili sposobni narediti, ampak zato, ker ni mogoče z glavo skozi zid. Anapurna bo še stala in spet bomo poskusili.«

p s

Ni še minilo leto dni in **Slavko Svetičič** se je vrnil sam pod Zahodno steno Anapurne I. V štirih dneh je preplezal centralni del 2600 metrov visoke stene na alpski način in sestopil po severni strani. Dejanje, ki ga lahko uvrščamo v sam vrh svetovnega alpinizma.